

Акценти от докладите
на Марио Драги и Енрико Лета

1. Въведение

Глобалните събития, през последните няколко години, повлияха съществено върху световното стопанство. Неизбежните промени, следствие на технологичните трансформации, пренасочването на веригите на доставки и предизвикателствата по линия на природните явления, се отразиха върху целия европейския континент, и в частност, върху неговото ядро – Европейския съюз. Като отговор на тези процеси, през последните няколко месеца се публикуваха два ключови доклада, чиято цел е да дадат „пътна карта“ за бъдещото развитие на Общността. Става въпрос за изследванията на двама от бившите министър-председатели на Италия - Марио Драги (също така и бивш Президент на ЕЦБ) с доклада „Бъдещето на европейската конкурентност“ и Енрико Лета, автор на „Повече от пазар“. Изготвените от тях идейни концепции за напредъка на ЕС, през следващите няколко години, предизвикаха множество дискусии, с разнопосочни мнения и оценки.

В тази връзка, на базата на гореизложеното, настоящият материал си поставя за цел да представи основните акценти от двете изследвания, както и позицията на ЕКП по тях, с фокус върху важните за синдикалните среди въпроси.

2. Докладът на Марио Драги

2.1. Кратък обзор на доклада

Докладът на Марио Драги разглежда предизвикателствата пред бъдещото развитие на икономиката на ЕС. Целта е изграждането на план (пътна карта), който да е устойчив и да позволи европейският континент да остане конкурентоспособен, на фона на останалите водещи икономически центрове в света. В тази връзка, основната концепция на Съюза, през следващите години, трябва да стъпва на идеята, че всички представители на Общността, са силно ангажирани при определянето на целите и действията за трансформацията на европейската икономика. Стимулирането на социалния диалог, включващ профсъюзите,

работодателите и гражданското общество, е необходимо да бъде централен въпрос при изготвянето на консенсуса, така важен за бъдещето на ЕС или представено с други думи, **трансформацията би резултирала в просперитет, за всички, само когато е придружена от силен социален договор.**

Ето и основните акценти от доклада:

Основни предизвикателства

- **Намаляващ растеж:** Икономическият растеж на Европа се забави значително, като е налице нарастваща разлика в реалния БВП и производителността, в сравнение със САЩ. Това забавяне застрашава жизнения стандарт, социалното благосъстояние и глобалното положение на Европа.
- **Технологично изоставане:** ЕС изостава от САЩ и Китай в иновациите, особено в напредналите технологии като изкуствения интелект (ИИ) и цифровите технологии. На практика, Европа не успя да се възползва от цифровата революция, като други водещи икономически центрове, което пряко влияе върху потенциала за ръст на икономиката.
- **Демографско предизвикателство:** Застаряващото население на Европа резултира в спад, от почти 2 милиона души годишно, на икономически активното население. Тази тенденция изостря натиска за повишаване на производителността и стимулиране на бъдещия растеж.
- **Енергетика и декарбонизация:** Докладът подчертава необходимостта Европа да намали цените на енергията и да се възползва от чистите технологии. ***Преходът обаче рискува да навреди на индустриалната конкурентоспособност на Европа,*** освен ако политиките не бъдат по-добре координирани.
- **Сигурност и зависимости:** Нарастващото геополитическо напрежение и зависимостта на Европа от чужда енергия и критични суровини, особено от Китай, представляват заплаха за сигурността. В тази връзка, доклада подчертава необходимостта от стратегия на ЕС за намаляване на външните зависимости и укрепване на отбранителните способности.

Какви са начините за възобновяване на растежа в ЕС

- Чрез преодоляването на текущото изоставане в сферата на иновациите, спрямо САЩ и Китай, по отношение на ключовите технологии;
- Разумното използване на множеството възможности от продължаващия глобален процес по декарбонизация, без това да води загуба на конкурентоспособност;
- Защита на веригите за доставки от геополитически зависимости, които рискуват да се превърнат в уязвими места;

Необходимост от инвестиции – задължително условие

- Възстановяването на растежа изисква, **съотношението инвестиции към БВП** в рамките на ЕС, да скочи **от 22%** (каквото е понастоящем) **на 27%**.
- Според оценките в доклада на Драги, ЕС може да посрещне тези инвестиционни цели, без това да претоварва ресурсите на европейската икономика, но при задължителното условие от съществена публична подкрепа, чрез която да се финансира плана.
- За да постигне тези цели, Европа трябва да задели годишно **допълнителни инвестиции от 750-800 милиарда евро (4,4%-4,7% от БВП)**, с особен приоритет на цифровизацията, декарбонизацията и отбраната, изискващи финансиране както от публичния, така и от частния сектор.

Допълнителни препоръки:

- Подобряване на координацията в индустриалната политика, финансирането и стратегиите за сигурност за поддържане на конкурентоспособността.
- Насърчаване на „външна икономическа политика“ за осигуряване на веригите за доставки и укрепване на търговските споразумения.
- Преодоляване на, вече споменатото изоставане в сферата на иновациите, особено по отношение на изкуствени интелект и авангардните технологии.
- Изготвяне на съвместен план за декарбонизация и конкурентоспособност, отчитайки ефектите от две дейности едновременно.

Доклад – заключение

Докладът предлага задълбочен размисъл върху предизвикателствата, пред които е изправен Европейският съюз, с ясно усещане за неотложност и необходимостта от силна европейска позиция. В тази връзка, разработката е в съответствие с приоритетите на новата Европейска комисия, която стартира своя мандат през декември 2024 г., наблягайки върху необходимостта от **прилагането на компромисни решения между конкурентоспособността и определени европейски политики**. В заключение, докладът „Бъдещето на европейската конкурентност“ трябва да се приема като потенциална пътна карта за Общността през следващите пет години.

2.2. Позиция на ЕКП

Макар ЕКП да изразява принципно съгласие с цялостното послание за необходимостта от значителни инвестиции, които да бъдат предоставени на европейско ниво, както и с предложената амбициозна индустриална политика, **определена част от препоръките в доклада не отговарят на интересите на работещите, което създава заплахата за правата им.**

Какви са ключовите послания на ЕКП

- **Социалният диалог е жизненоважен елемент за европейска конкурентоспособност.** В тази връзка, висококачествените работни места, добрите условия на труд, социалният диалог и колективното договаряне са в нейната основата. Това означава, че само чрез социалното сближаване могат да се създадат необходимите „изпреварващи“ условия за развитие на европейската икономика.
- ЕКП призовава за **целенасочена европейска индустриална политика** със значителни инвестиции, която подкрепя общите блага и иновациите и осигурява качествени работни места и социален прогрес, основан на силни обществени услуги, социална защита, жилищно настаняване, транспорт и грижи за деца.
- От друга страна, **неуспешните политики на строги икономии трябва да бъдат отхвърлени** и вместо това, ЕС трябва да създаде общи инвестиционни инструменти, да разработи прогресивни данъчни политики и да предостави на държавите-членки

необходимото пространство за маневриране по отношение на финансирането на индустриална политика, обществените услуги и справедливия преход.

- В доклада на Драги **липсват законодателните действия, чрез които да се осигурят качествени работни места и социален прогрес.** В тази връзка, институциите на ЕС трябва да представят законодателните инициативи, които да почиват на принципите заложи в Манифеста на ЕКП за осигуряване на справедлива сделка за работниците.

Основни аспекта на доклада на Драги, които не получават подкрепа или предизвикват критики от страна на ЕКП:

- **Липса на акцент върху трудовите стандарти и социалните условия** – докладът не изразява ясна позиция, по отношение на необходимостта от справяне с неравномерното прилагане на основните конвенции на Международната организация на труда (МОТ), както и не подчертава факта, че потискането на правата на работниците, влошава конкурентоспособността.
- **Недостатъчно внимание към социални условия в търговските споразумения** – макар доклада да обсъжда търговски споразумения за осигуряване на критични суровини, той не споменава конкретни условия, като например трудови клаузи в тези споразумения. ЕКП критикува, че ЕС отказа да включи такива клаузи в двустранното партньорство със САЩ за суровини.
- **Дерегулационен подход и рискове за правата на работниците** – докладът настоява за намаляване на регулаторната тежест върху бизнеса, но **тази цел не се придружава от мерки за защита на правата на работниците** и социалния напредък. ЕКП изразява притеснение, че този дерегулационен подход може да подкопае основни права и стандарти за труд, като създаде натиск за намаляване на заплатите и отслабване на колективното договаряне.
- **Критика срещу идеята да се прилагат само „минималните изисквания“ (gold-plating)** – докладът на Драги се противопоставя на практиката на държавите-членки да прилагат по-високи стандарти от минималните изисквания на ЕС. Тази позиция не може да бъде подкрепена от ЕКП, защото чрез нея се осигуряват възможности за цялостно подобряване на трудовите условия. В тази връзка, защитава правото на

страните да налагат по-високи стандарти, особено в областта на заетостта и социалните права, трябва да бъде налична.

- **Ограничен фокус върху оценката на социалното въздействие** – докладът подчертава необходимостта от мониторинг на публичната подкрепа за индустрии, но ЕКП отбелязва, че липсват социални оценки за тяхното въздействието
- **Специална юрисдикция в рамките на ЕС или т.нар. „28-ми режим“** – изследването на Драги призовава за установяването на „28-ми режим“ (специална правна рамка извън 27-те различни национални правни рамки) за междусистемните връзки, считани за важни проекти от общ европейски интерес. Това предложение е силно проблематично и трябва да бъде отхвърлено, тъй като създава предпоставки за **социален дъмпинг и подкопаване на защитните трудови стандарти.**

Основни аспекта на доклада на Драги, които получават подкрепа от страна на ЕКП или са позитивни, но е необходимо да бъдат надградени:

- **Инвестиции** – ЕКП отдавна е идентифицирал негативните последици за работещите хора от хроничното недостиг на инвестиции. В тази връзка подкрепя твърдението в доклада, че са необходими допълнителни инвестиции, като в конкретния случай става въпрос за **минимум 800 милиарда евро годишно.** Докладът също така подчертава положително необходимостта от укрепване на публичните инвестиции и капацитета на ЕС за разходи, включително с предложения за съвместни модели на публично финансиране. От ключово значение е да се приложи нов фискален капацитет за инвестиции, който да не изключва нито един европейски регион. Като проблем може да се посочи, че изследването на Драги не дава ясен отговор, затова какви трябва да са целите и стратегиите за финансиране, разчитайки предимно на финансовите пазари и пренебрегвайки необходимите социални инвестиции. Освен това **той не отчита значителните ограничения, които рамката за икономическо управление налага върху държавите членки за необходимите допълнителни инвестиции.**
- **Индустриална политика** – докладът препоръчва комбинация от широк набор от действия за създаване на подходящи условия за инвестиции, наред с целеви мерки за справяне със специфични секторни предизвикателства. Реално фокуса на ЕС трябва

да е върху изграждането на конкурентна, отворена и иновативна икономика на знанието, като същевременно създава благоприятни условия за сектори, където европейските компании срещат дисбаланси. В тази връзка, доклада очертава четири основни хоризонтални действия: **пълно прилагане на единния пазар на ЕС, по-добра координация на индустриалната, конкуренционната и търговската политика**, мобилизиране на необходимите **мощабни инвестиции** и укрепване на **координацията на политиката на ЕС на ниво индустрия**.

- **Конкурентоспособността** – изследването на Драги признава значението на европейския социален модел и подчертава, че **насърчаването на конкурентоспособността не трябва да се основава на забавен ръст на заплатите „с цел намаляване на относителните разходи“**. Въпреки тези важни твърдения, докладът се фокусира единствено върху развитието на уменията като необходима стъпка за осигуряване на качествени работни места и силен социален договор.
- **Социален модел и условия на труд** - докладът положително отчита важността на европейския социален модел и запазването на социалното включване. Той набляга на идеята, че **създаването на висококачествени работни места**, с високи нива на социална защита и преразпределение, **е фундаментална ценност на ЕС**. Също така, в изследването се подчертава, че неблагоприятните условия на труд са фактор ограничаващ способността за привличане на работници. Освен това, за да гарантира по-голямо участие на пазара на труда, особено за жените, той призовава за целенасочен ръст на инвестиции в сферата на качествено ранно детско образование, както и за адекватно и отговарящо на спецификата на работа с заплащане.

Основни предложения на ЕКП във връзка с условията на труд:

- Директива за справедлив преход на работното място, основана на принципите за участие на синдикатите и колективно договаряне;
- Регулиране на ролята на трудовите посредници и въвеждане на обща правна рамка за ограничаване на подизпълнението;
- Справяне с психосоциалните рискове и онлайн тормоза на работното място чрез европейска директива;

- Регулиране на изкуствения интелект, чрез използването на принципа „човек в контрол“;
 - Защита на работното място чрез колективно договаряне, и гарантиране че обществените поръчки се възлагат на организации, които зачитат правата на работниците и синдикатите.
- **Право на обучение.** По отношение на уменията докладът призовава за фундаментално нов и положителен подход, а именно ЕС трябва да гарантира, че всички работници имат **право на образование и преквалификация, което им позволява да преминат към нови професионални полета, когато техните компании въвеждат технологични нововъведения, които влияят на работните места.** От друга страна, изследването на Драги не обръща внимание на необходимите действия, които да гарантират правото на обучение за всички работници без разходи и по време на работното време.

Основни предложения на ЕКП във връзка с правото на обучение:

- **Повишаване на квалификацията и преквалификация** – насърчаване на ученето през целия живот, за да помогне на работниците да се адаптират към променящите се изисквания на работните места;
 - **Координация по вериги на стойността** – справяне с недостига на умения в ключови вериги на стойността, като се подкрепят големи производители и малки и средни предприятия в обучението на работната сила;
 - **Целево финансиране** – приоритет на финансирането от ЕС за инициативи, които имат за цел преодоляване на съществуващите дисбаланси в уменията;
 - **Социални условия при държавна помощ** – включване на социални условия, свързани с обучението и преквалификацията в рамките на т.нар. „стратегически инвестиции“.
- **Обществени поръчки** – изследването на Драги се фокусира върху ролята, която процедурите за обществени поръчки могат да играят за осъществяването на ефективната индустриална политика. Това е ключово твърдение, но то трябва да е

обвързано и с необходимостта от **преразглеждане на директивите за обществените поръчки**, за да се **гарантира насърчаването на колективното договаряне**. В тази връзка, ЕКП настоява за гаранции, от страна на институциите на ЕС, че публичните средства отиват в организации, които зачитат правата на работниците и профсъюзите, вкл. чрез сключването на колективни споразумения.

- **Вътрешен пазар и трудова мобилност** – макар доклада на Драги да потвърждава, че „пълното прилагане на Единния пазар“ е един от ключовите елементи за Общността, той отдава малко внимание на въпросите, свързани с нелоялната конкуренция между компаниите на единния пазар.

3. Докладът на Енрико Лета

3.1 Кратък преглед на доклада

Докладът на „Повече от пазар“ на Енрико Лета разглежда следните теми:

- Изграждането на Съюз на капиталовите пазари (съюз за спестявания и инвестиции) – включва следните предложения:
 - Изграждането на **пан-европейски пенсионен продукт** с автоматично записване;
 - **Хомогенизиране на дълга на ЕС** – така че облигациите да не се диференцират на пазара, а вместо това да се предлагат като един продукт;
 - **Създаването на Европейски бизнес кодекс**, който да функционира като 28-ми режим, за да даде на фирмите алтернатива на спазването на съществуващите национални кодекси и да позволи по-бърза европеизация
- Свобода на иновациите – включва следните предложения:
 - Да се разширят свободите на единния пазар – движение на капитали, работна ръка, стоки и услуги – така че да обхванат **свободата на изследванията, данните, знанията, компетенциите, иновациите и образованието**;
 - **Засилване на роля на публичния сектор** – например за използването на отворена публична инфраструктура и споделяне на данни;

- **Намаление на зависимости на ЕС** – включително в области като изкуствения интелект, където повечето доставчици са от САЩ;
- Политика на конкуренцията – включва следните предложения:
 - Създаване на условия **фирмите от ЕС да се разрастват** (европейските фирми се държат изкуствено малки поради незавършения единен пазар);
 - **ЕК трябва да третира пазарите в някои сектори като общоевропейски**, а не като национални, когато оценява въздействието на сливането върху конкуренцията (сектор телекомуникации);
 - Търсене на варианти за учредяване и консолидиране на повече **мега фирми**;
- Държавна помощ и търговия – включва следните предложения:
 - Изграждането на „по-европейска“ **индустриална политика**;
 - Да се **изисква от държавите-членки да предоставят** част от националните си субсидии за паневропейски проекти;

Ключови извадки от доклада

- Единния европейски пазар трябва да се промени (сегашния модел вече не е удачен)
 - **Глобалният демографски и икономически пейзаж се променя драматично** (ниска раждаемост и застаряващо население);
 - Основаният, на общоприети правила и норми, **международен ред е изправен пред сериозни предизвикателства** и навлиза в белязан етап чрез възраждането на силовата политика;
 - Успехът на ЕС се основава на **стълбовете на свободната търговия и отвореността**;
 - Да се определи какъв е „новия“ периметър на единния пазар (кои сектори включва и кои не включва);
- **Новата рамка на единния европейски пазар трябва да може да защити** фундаменталните свободи, основани на равни условия на конкуренция, като същевременно подкрепя целта за установяване на динамична и ефективна европейска индустриална политика.

В тази връзка, ЕС има проблеми с:

- **Инфраструктурата** – невъзможността за пътуване с високоскоростен влак между европейските столици – бъдещ фокус: планиране, финансиране и изпълнение на голям план за свързване на европейските столици с високоскоростна железница;
 - **Ангажиментът за справедлив зелен и цифров преход** – бъдещ фокус: дългосрочен ангажимент за трансформиране на европейското общество и икономика по устойчив и справедлив начин, чрез мобилизирането на частния капитал (вкл. от банкови депозити)
 - **Разширяването на ЕС** – бъдещ фокус: задаване на ясна посока за интегрирането на новите членове в ЕС;
 - **Необходимостта от подобряване на сигурността на ЕС;**
- 5-та свобода за подобряване на изследванията, иновациите и образованието в единния пазар
- Настоящата рамка на единния пазар е вкоренена в дефиницията на четирите свободи – свободата движение на хора, стоки, услуги и капитал. Глобалните икономически промени изискват, **включването на пета „допълнителна“ свобода**, свързани с подобряване на научните изследвания, иновациите и образованието в единния пазар;
 - **Разрешаването на компаниите от ЕС да се разрастват** в рамките на единния пазар е икономически и стратегически императив. Това от своя страна трябва да се провежда със запазване на моделът на ЕС, който стъпва върху основната връзка между големите и малките предприятия, като активно се гарантират **равни условия на конкуренция**;
 - Има спешна нужда от **наваксване и укрепване на измерението на единния пазар** за финансови услуги, енергия и електроника комуникации – като отговор на значителната конкуренция на американски, китайски или индийски конгломерати;
 - Институциите на ЕС трябва недвусмислено да дадат приоритет на използването на **регламенти при формулирането на задължителни**

правила за единния пазар – това включва изграждането на Европейски кодекс на търговското право, предоставящ на предприятията т.нар. „28-ми режим“ за работа в рамките на единния пазар;

➤ Изграждане на силна европейска технологична инфраструктура

- **Създаването на централизирана цифрова платформа**, предоставяща достъп до публично финансирани изследвания, набори от данни и образователни ресурси;
- В рамките на ЕС е необходимо **съчетаване и еднакво прилагане на:** законите свързани с технологиите в отделните държавите-членки; задържането на таланти (да не емигрират за работа в чужбина), подобряването на цифровите умения и грамотност, както и опростяване на бюрокрацията и разширяване на съществуващи регулации;
- **Крайната цел на ЕС трябва да е:** Общността да превърне във водещ център за иновации в изкуствения интелект чрез създаване на привлекателна среда за изследователи, стартиращи фирми и утвърдени компании;

➤ Стремех за развитието на съюз за спестявания и инвестиции в рамките на единния пазар

- **Критичната необходимост от по-интегриран и стабилен европейски финансов пазар**, способен да насочва спестяванията към инвестиционни нужди, което е от съществено значение за оползотворяване на пълния потенциал на икономическия капацитет на ЕС и за поддържане на позицията му на водеща световна икономическа сила;
- Създаване на **единна входна точка към публичните капиталови пазари** за компании с малка и средна капитализация;
- По-всеобхватен и интегриран **надзор на финансовите пазари**;

➤ Подобряване на инвестициите: кръгова икономика и административен капацитет

- Внедряването на **принципите на кръговата икономика** в рамките на единния пазар;

- **Укрепването на административния капацитет** – Чрез изграждане на **нов механизъм или пакт за подобряване на сътрудничеството и експертизата** на европейските администрации;
- **Разработването на нова европейска водна рамка**
- Причините за това се коренят във високия дял на засегнатите европейски граждани от т.нар. **„воден стрес“** – приблизително 20% от европейската територия и 30% от нейното население годишно;
 - **Ситуация се утежнява от:** застаряващата инфраструктура, измененията в климата, променливост в наличността на вода и предизвикателствата, свързани със замърсяването;
- **Изграждането на „по-европейски“ и стратегически пазар на обществени поръчки** изисква:
- Пазарът на обществени поръчки следва да се използва като **ключов инструмент за насърчаване на социална стойност**, засилване на социалния капитал и привеждане в съответствие с амбициите на ЕС за зелени и цифрови трансформации;
 - Обществените поръчки трябва да бъдат използвани за съсредоточаване върху **политики и практики, които целят нещо повече от минималните изисквания по отношение на заплатите и условията на труд**. Такъв подход привежда публичните разходи в съответствие с по-широка програма за социален напредък и икономическо приобщаване;
 - **Регламентите за обществените поръчки трябва да гарантират, че договорите насърчават създаването на висококачествени работни места, характеризиращи се със справедливо заплащане и условия, подкрепени от колективни споразумения;**
 - **Наложително е да се регулират практиките за подизпълнение, за да се предотврати експлоатацията и злоупотребата;**

- Необходимо е ЕК да обмисля **определянето на минимална квота за обществени поръчки за иновации**, която държавите-членки следва да прилагат;
- В основата на общия обществен интерес трябва да стоят: киберсигурността и цифровият суверенитет
- **Настоящата фрагментация на стандартите за сигурност възпрепятства развитието на стабилни възможности за сигурност**, тъй като не позволява на мрежовите оператори да използват централизирани мрежови архитектури, които биха могли да се възползват от икономии от мащаба.
- В заключение - предизвикателства пред Единния пазар в ЕС са свързани с:
- Изграждането на **трансевропейска транспортна мрежа**
 - Повече **подкрепа**, от страна на ЕС, **по проекти за трансгранично сътрудничество** между публични и частни участници;
 - **Административни трансгранични пречки**, които поставят значителни предизвикателства за ежедневиия живот на хората, живеещи в граничните региони. Оценка от 2018 г. изчислява, че премахването на 20% от препятствията ще увеличи БВП с 2% и ще създаде над един милион работни места в трансгранични региони;
 - **Укрепване на Европейския орган по труда** – той стои в основата на прилагането на правилата на ЕС за гарантиране на равни условия. Това се потвърди и от доклада на тема „Справедлива мобилност в ЕС и ролята на Европейския орган по труда“, който предостави цялостна оценка на функциите и ефективността на организацията. В тази връзка, перманентен преглед на ниво ЕС би помогнало за справяне с пропуските в капацитета на компетентните национални органи за справяне с измамите и недеклаирания труд в целия Съюз;
 - **Политиките за здраве и безопасност на работното място** – те трябва да се развият, за да се справят с проблеми като психичното здраве, включително

стрес на работното място, както и с рисковете произтичащи от промените на климата;

3.2. Позиция на ЕКП

Тази част от материали представя в синтезиран вид предложения в доклада на Лета „Повече от пазар“, който ЕКП, съответно неподкрепя и подкрепя

➤ ***ЕКП отхвърля позициите на Лета относно:***

- **Засилването на дерегулацията по следните причини:** налице е риск от увреждане на социалния прогрес, подкопава се потенциална за сключване на колективните споразумения; подкопава се правото на стачка и трудови права; налице са мерки, които влияят негативно на концепцията за социална конвергенция;
- **Мерките, които възпрепятстват правителствата да предоставят по-голяма защита на работниците при транспониране на директивите на ЕС** относно заетостта, здравето и безопасността и равенството;
- **Концепцията за създаване на трансгранични услуги,** което може да доведе до незачитане на правата на работниците; трудно гарантиране на строго правоприлагане и неефективно справяне със злоупотребите (ако държавите членки подкрепят идеята трябва да се помислят как да се справят с тези рискове);
- Допускането, че може да се разчита основно на **мобилизирането на частни инвестиции** и тяхната способност да допринесат за преодоляване на инвестиционната празнина за стратегическите цели на ЕС;
- **паневропейски пенсионен фонд,** тъй като формирането и съхранението на пенсиите са национална, а не транснационална компетентност;

➤ ***ЕКП подкрепя позициите на Лета и призовава държавите-членки да обмислят тези въпроси относно:***

- **Значението на профсъюзите, социалните партньори и социалния диалог** за осигуряване на необходимото социално измерение на единния пазар;
- **Насърчаването на ролята на държавите и социалните партньори** (синдикатите);
- **Социалните, данъчните и екологичните условия трябва да бъдат включвани в публичните финанси** (както и тези в частния сектор);
- **Потенциала на обществените поръчки като двигател за постигане на стратегически цели на ЕС**, включително социален напредък. В тази връзка, е налице подкрепа относно критиката към разчитането на критерия за най-ниска цена като опция по подразбиране при обществените поръчки;
- Тезата, че **ЕС трябва да се бори с деиндустриализацията** и с предложението за развитие на ЕС индустриална стратегия;
- Нуждата от **инвестиции** в ЕС инициативи, свързани с иновациите в **образованието и научните изследвания**;
- Необходимостта от **предоставяне на възможности за гражданите във всички региони**, по-специално за тези, които са изостанали, както и изграждането на качествени работни места и **справянето с неравенствата в и между държавите**;
- Идеята за **укрепването на Европейския орган по труда** за създаването на по-ефективни правила за трудовата мобилност;
- Създаването на **Директива**, специално насочена **към предотвратяване на психосоциалните рискове на работното място**
- Идеята ЕС, заедно с държавите членки, **да се бори срещу жилищната криза и трудния достъп до жилища**;
- **Необходимостта от оптимизиране на прогресивно данъчно облагане**, включително данъчно облагане на богатството и капиталовите печалби

4. Вместо заключение – за размисъл

През месец октомври, тази година, бе връчена нобелова награда по икономика на трима изтъкнати представители – Дарон Аджемоглу, Саймън Джонсън и Джеймс Робинсън.

Първите двама от тях, в своя съвместен труд – „Власт и прогрес“, разглеждат темата за неравенствата в доходите между отделните общества. В тази връзка, като заключение на настоящия материал, са извадени някои любопитни цитати от научното изследване получило най-високата икономическа награда.

Ето и „сламките“ за размисъл:

- **„Отслабването на профсъюзното движение през последните няколко десетилетия е двоен удар срещу споделения просперитет. Ръстът на заплатите се забавя, отчасти защото профсъюзите (в САЩ) отслабват и вече не могат да договарят същите условия за своите работници. Дори още по-важно е, че без силни профсъюзи работниците губят глас относно посоката на технологиите.“**
- **„Изобретателният гений на американеца е може би вродена дарба, но е без съмнение, че той се стимулира от високото ниво на заплатите. Защото предприемачът търси да направи икономия от човешки труд, когато той му струва повече. От друга страна, когато машините дават по-висока производителна сила, на работника възможно да му се плаща повече.“** (Аджемоглу цитира Е. Левасьо)
- **„Но широката основа на просперитета не се дължи на никакви автоматични, гарантирани печалби вследствие на технологичния прогрес. По-скоро, споделеният просперитет се появява чак тогава, когато посоката на технологичния напредък и подходът на обществото към това как да се разделят печалбите, получават тласък който ги изблъсква далеч извън първоначалните договорености, служещи на един тесен елит.“**
- **„Независимо от нещата, на които ни учи историята, доминиращият наратив, днес, се е върнал обратно към неща, които поразително приличат на тези, типични за Британия преди 250 години. Живеем в епоха, която е дори още по-сляпо оптимистична и по-елитарна по отношение на технологиите, отколкото са били времената на Джереми Бентъм, Адам Смит и Едмънд Бърк. Хората които вземат големите решения, отново са глухи за страданията, причинени името на прогреса.“**

- „Остават притесненията за „технологичната безработица“, термин въведен от икономиста Джон Мейнард Кейнс през 1930 г. и изразяващ възможността новите производствени методи да намалят нуждата от човешки труди да допринесат за масова безработица.”
- **„Ако машините можеха да вършат цялата работа, която сега извършват работниците, трудът на работниците нямаше да се търси”** (Аджемоглу цитира известния икономист Рикардо).
- „Хилядолетната ни история и днешните факти правят едно нещо пределно ясно: **няма нищо автоматично в това дали новите технологии ще доведат до широко споделен просперитет.** Дали ще го направят или не, е въпрос на икономически, социален и политически избор.”
- „Изглежда, че **Изкуствения интелект е поел по траектория,** която ще умножи неравенствата не само в индустриализираните страни, но и навсякъде по света, **захранван от масивите с данни, събирани от технологичните компании и авторитарните правителства, той задушават демокрацията и засилва автократията ...** той дълбоко засяга икономиката, макар че **при сегашната си посока допринася с малко за подобряването на нашите производствени способности.**”
- **„В същото време разпределението на доходите се изкривява в полза на най-богатите хора.** От 1980 до 2020 г. делът на горния 1 процент се увеличава от около 10 на 13 процента в Германия и от 7 до почти 13 процента във Великобритания. **Неравенството се увеличава дори и в скандинавските страни:** делът на горния 1 процент се покачва от около 7 на 11 процента в Швеция и от 7 на 13 процента в Дания.”
- „**Но модерното общество е преминало към властта на убеждаването.** Не са много президентите, генералите или вождовете, които са толкова силни, та да принудят

своите войници да влязат в битка. Малко са политическите лидери, които с декрети могат да внесат изменения в законите. **Хората се подчиняват на тези лидери, защото институциите, нормите и убежденията са им придали висок статус и престиж. Те са следвани, защото хората са били убедени да следват.”**